

noemd was tot ridder in de orde van Oranje-Nassau om zijn verdiensten op natuurhistorisch gebied, zowel binnen als buiten de K.N.N.V.

Kultuurprijs Limburg 1961. Op 29 dec. 1961 werd door de voorzitter van het Anjerfonds Limburg, dr. F. Houben, de kultuurprijs Limburg 1961 uitgereikt aan de Z.E. Heer L. W. L i n s s e n om zijn belangrijk werk voor cultuur en kunst in ons gewest.

Aan beiden onze hartelijke gelukwensen.

† *P. van der Wiel.* Door de dood van P i e t e r v a n d e r W i e l hebben museum en genootschap een groot verlies geleden. Lid van af het jaar 1927, stond hij steeds klaar om de door ons gezonden kevers te determineren. Nog niet zo lang geleden (1960) ontvingen wij nog een doosje met kevers van hem terug. De verzameling in ons museum bevat heel wat soorten, die door hem geschonken zijn. Wij zeggen onze trouwe en toegewijde medewerker hartelijk dank voor alles, wat hij voor ons gedaan heeft.

Pieter van der Wiel is op 15 januari te Doorwerth overleden, in de ouderdom van 68 jaar. Op 19 jan. is hij begraven te Amsterdam, waar hij zoveel jaren gewoond heeft. Hij ruste in vrede.

† *Pastoor H. H. Jongen.* Zaterdag 20 januari overleed op 73 jarige leeftijd pastoor J o n g e n van Vijlen. Hij was een trouwe vriend van het Genootschap. Voor de wereldoorlog bezocht hij regelmatig onze vergaderingen en hij wist ook altijd iets te vertellen over planten of over vogels. Wanneer hij in de latere jaren een bezoek kwam brengen aan het museum, moest hij toch altijd even naar de vogels gaan kijken.

Voorzitter en ondervoorzitter waren aanwezig bij zijn uitvaart en begrafenis te Vijlen op 24 januari. Hij ruste in vrede.

† *Em. directeur A. J. M. van Thiel.* In de ouderdom van 58 jaar overleed 24 jan. te Roermond de Z. E. Heer A. J. M. v a n T h i e l, oud-directeur van het Bisschoppelijk College aldaar. Wie de verslagen naslaat van de Roermondse vergaderingen van voor de wereldoorlog, vindt hem steeds onder de bezoekers. Dat niet alleen, maar hij had ook altijd iets interessants te vertellen of hield wel eens een voordracht, b.v. over de veenvorming (Natuurh.

Maandbl. 1940, blz. 7). Op de excursies in Midden-Limburg was hij een zeer geziene leider, want de geograaf Van Thiel kende het terrein zeer goed. Na zijn benoeming tot directeur van het college in 1945, en vooral tijdens zijn langdurige ziekte sinds 1956 was hij niet meer in de gelegenheid actief deel te nemen aan de werkzaamheden van het Genootschap.

In dankbare herinnering zullen wij bewaren het vele, dat hij in het verleden voor ons gedaan heeft. Hij ruste in vrede.

VERSLAG VAN DE MAANDVERGADERING

te Maastricht, op 3 januari 1962.

Na de opening wenst de voorzitter de leden en hun familie van harte een Zalig Nieuwjaar. Het afgelopen jaar was een belangrijk jaar, omdat in dat jaar de vijftigste jaargang van het Maandblad werd afgesloten. De laatste jaren verscheen het maandblad om de twee maanden. Voor het contact met de leden is het echter beter, dat het maandelijks verschijnt en daarom heeft het bestuur besloten er weer een echt „maandblad” van te maken. Dit brengt ook zijn moeilijkheden mee. De inhoud van de enkelnummers kan natuurlijk niet zo gevarieerd zijn als die van de dubbelnummers, omdat er minder plaats is. Toch kunnen de leden ons hierin helpen door korte artikelen in te zenden. Die kunnen er allicht nog wel bij.

De redactie heeft twee mooie kalenders ontvangen, nl. „Het stenen Bloembed”, uitgegeven door de Staatsmijnen (de tekst „Steenbergflora in Zuid-Limburg” is geschreven door Dr. S. J. D i j k s t r a) en een kalender van de C. V. Drukkerij en Boekhandel v.h. Cl. Goffin met prachtige stadsgezichten, foto's van J a c q u e s V o e t s. Verder wordt de aandacht gevraagd voor de rijke inhoud van de Heemkalender-Limburg, die uitgegeven is door de Stichting Limburgs Heem en waarin o.a. ons museum besproken wordt.

Ondertussen zijn de beenderen, die de heer V e r v e r s op de vergadering van 4 okt. had meegebracht, gedetermineerd met behulp van Dr. D. A. H o o i j e r, conservator van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. Het grote bot, opgebaggerd in de uiterwaarden van de Maas bij Roermond, bleek te zijn een dijbeen

van de neushoorn. Gezien de vindplaats, moet dit hebben toebehoord aan de Wolharige Neushoorn, *Coelodonta antiquitatis* (Blum.), die leefde in de laatste IJstijd. Dit bot is eigendom van het Gemeentelijk Museum van Roermond. Het kleine bot, een draaier, is dat van een paard. Het was door een zwemmer opgevisst uit een uitgebaggerde grindgroeve te Linne. De herkomst is onzeker. De heer H e y e n uit Leeuwen Maasniel heeft het aan het museum geschonken.

De heer **Kemp** heeft vogelwaarnemingen: Hoewel ik de waarnemingen van de visarend in vele gevallen niet vermeld heb, wil ik dit voor 1961 wel doen, omdat hieruit weer eens de invloed blijkt, die de Maas en meer speciaal de grindgaten langs de Maas op de trek van deze vogel over onze provincie uitoefenen. Op 11 mei en 26 aug. zag ik de visarend in de omgeving van de Maas bij Stevensweert en op 9 sept. ten N. van Roermond, eveneens op een plaats waar rond de Maas grindgaten zijn. Buitendien nam ik op 7 okt. een exemplaar waar, dat over de heide met vennen te Rekem (B.) vloog.

Bij de kokmeeuwen tussen de verkeersbruggen te Maastricht, waarvan het aantal op 21 dec. j.l. tot een kleine 700 is opgelopen, komen sedert 28 dec. weer stormmeeuwen voor. Het grootste aantal hiervan bedroeg 7, alle in onvolwassen klee, en wel op 29 dec. j.l. Verder nam ik nog een stormmeeuw waar, maar dan in volwassen klee, ten N. van Roermond op 22 nov. '61.

Ten N. van Stevensweert zag ik op 18 dec. '61 4 ganzen in vlucht, jammer genoeg op een flinke afstand. Te oordelen naar de lichte voorzijde in het midden van de bovenkant van de vleugels, dus het gedeelte aansluitend aan de schouders, neem ik aan dat het grauwe ganzen waren.

Tussen Borgharen en Itteren zaten op 19 dec. j.l. 13 rietganzen te „grazen”. De kleur van de poten was oranje-achtig, niet rose. Aan de snavel kon ik ondanks de niet ongunstige belichting weinig lichtgekleurde delen onderscheiden, het grootste deel van de snavel was donker. Bij geen van de 13 exemplaren was iets van een witte „kol” bij de snavel te zien of iets van de zwarte vlekken op de buik. In de vlucht bleek de bovenzijde van de vleugels vrijwel uniform gekleurd.

Een voor het binnenland zeldzame verschijning is de frater. Op 30 dec. j.l. zag ik tien of meer fraters, die tussen het onkruid langs de

grindbaggerplaats te Itteren (ca. 7 km. t. N. van Maastricht) voedsel zochten. De gele snavel was bij de vogeltjes, die niet erg schuw zijn, gemakkelijk te ontdekken. Ook lukte het mij bij enkele exemplaren de zwak rose stuit te zien te krijgen. De keel van deze fraters is van een gele-okker kleur.

Van de waarnemingen van watervogels bij Itteren wil ik alleen de volgende opnoemen. 1 mann. pijlstaart op de 19e, 3 mann. en 1 wijfje kuifeend op de 23e en de 24e, 1 wijfje midd. zaagbek en 1 wijfje toppereend op de 24e, 3 wijfjes nonnetjes op de 25e dec. '61 en 3 futen op 1 jan. '62. Een deel van deze vogels vloog over en weer naar Neerharen (B.).

De heer **Stevens** zag op 18 dec. tot tweemaal toe een stormmeeuw boven de Maas bij de sluis van St. Pieter. Op de Maas tussen Borgharen en Itteren bevonden zich op 29 dec. 6 fraters en op 2 jan. van dit jaar vertoefde een overwinterende roodborsttapuit bij de hoge dijk langs de Maas bij Smeermaas. De heer van **Noorden** zag op 26 dec. overnachtende meeuwen op de stromende Maas te Maastricht, tussen de bruggen.

De heer van **Eyndhoven** deelt mede, dat dit jaar voor de 25e maal een grote vleermuizen-excursie wordt gehouden in de grotten van Zuid-Limburg. Deze excursies zijn in 1937 begonnen op instigatie van de gebroeders B e l s. Naar aanleiding van het verschijnen van bovengenoemde kalender „Het Stenen Bloembod” herinnert de heer van Eyndhoven er aan, dat verleden jaar op de steenberg van de Oranje Nassau I gevonden werd het voor Limburg eerste exemplaar van de aardster *Astraeus hygrometricus* (Natuurh. Maandbl. 1961, p. 29). Tenslotte vertelt hij het een en ander van de duiveteek, *Argas columbarum* of dikwijls ook *Argas reflexus*. De duiveteken zijn bloedzuigende dieren, die behoren tot de grote groep der mijten (Acari). Zij hebben de vorm van een eivormig plat schijfje en met bloed volgezogen zijn het net zakjes. De bovenzijde is bruingrijs en ziet er lederachtig uit. De monddelen zitten aan de onderzijde en zijn daarom van boven af niet zichtbaar. De lengte van het dier bedraagt 7 mm, de breedte $4\frac{1}{2}$. Wanneer een dier zich te goed heeft gedaan aan het bloed van de duif, trekt het zich terug in de naden en kieren van het duivenhok. Men vindt de teken dan ook eerder in de hokken dan op de duiven zelf.

Argas columbarum is echt een dier van warmere landen en vermoedelijk om die reden zeldzaam in Nederland. Mogelijk echter komt het dier veel meer voor dan bekend is. Enige keren is de teek in Limburg signaleerd, zoals b.v. te Heerlen, maar in de laatste tijd zijn ook in Amsterdam enige gevallen bekend geworden. Het Zoölogisch Museum te Amsterdam-Oost (Zeeburgerdijk 21) zou gaarna inlichtingen willen hebben omtrent het voorkomen van de duivesteek in ons land. Men kan de berichten ook doorgeven aan ons museum. De heer Marquet deelt mede, dat in de dertiger jaren zeer veel teken voorkwamen op de duiven van het Vrijthof te Maastricht. Vele jonge duiven zijn toen dood gezogen.

De heer Poot heeft een doos met doodgravers en aaskevers meegebracht om er iets over te vertellen. Beide groepen worden veelvuldig op aas aangetroffen, vooral in het eerste stadium van ontbinding. Met hun sterk ontwikkelde reukorganen ruiken zij kadavers op vrij grote afstand. Indien mogelijk worden de lijken, waarop de wijfjes haar eieren afzetten, enigszins ingegraven en bedekt. De larven, die enkel huid en beenderen overlaten, verpoppen zich in de grond. Dan breekt het tweede stadium aan, waarin wij op de huiden en beenderen weer andere kevergroepen o.a. *Dermestidae* aantreffen. In het derde stadium tenslotte vinden we nog enkele keversoorten, die de laatste vleesresten van de botten verwijderen. Van de doodgravers komen in ons land 8 soorten voor, waarvan 2 geheel zwarte en 6 rood-zwart gestreepte soorten. De grootste en zeldzaamste is de zwarte *Necrophorus germanicus*, die vooral op grotere lijken schijnt voor te komen en dan nog slechts in de Oostelijke provincies. De overwegend donker getekende aaskevers worden bij gebrek aan kadavers wel eens schadelijk voor landbouwgewassen o.a. bieten en koolzaad.

Van de heer Maassen uit Montfort is een schriftelijke mededeling binnengekomen omtrent het voorkomen van de beverrat in Midden-Limburg. Te Wessem werden eind december zes beverratten gevangen in de leemkuilen bij de steenfabriek Joosten. Ook te Linne en Montfort zijn beverratten waargenomen.

Tenslotte nog een kleine rectificatie. De uitgraving van de in het verslag van 6 dec. vermelde fulgurië (Natuurh. Maandbl. 1961, p. 119) was niet het werk van de heer W. Felder,

maar van de leden van de afd. Limburg van de Nederl. Geolog. Ver., zo deelt de heer Felder ons zelf mee. Deze leden hebben de fulgurië aan het museum geschonken als bewijs van erkentelijkheid voor de gastvrijheid, die zij meermalen in het museum genoten hebben. De fulgurië is ook niet de door de heer J. Nillesen ontdekte fulgurië, welke wordt beschreven in Grondboor en Hamer (december 1961, p. 322). Beide fulguriëten, de onze en de laatste, zijn afkomstig uit Hergenrath (B.).

VOGELBESCHERMING IN DE TUIN

door

P. J. van NIEUWENHOVEN

Vanouds gold in de volksweerkunde, dat er een strenge winter kwam, wanneer de bonte kraaien zich in de nabijheid van menselijke nederzettingen waagden. Het is tegenwoordig wel duidelijk, dat deze opvatting niet juist is, al steunt ze op een juiste waarneming; de dieren komen ten gevolge van de strenge winter in de buurt van onze huizen. Zij zijn dus geen weerprofeten, maar slachtoffers van de koude. Net als een aantal andere vogelsoorten worden zij door hun instinct naar sneeuwvrije plaatsen gedreven. Daar alleen kan misschien enig voedsel gevonden worden. En die sneeuwvrije plaatsen bevinden zich tussen de huizen, waar de sneeuw weggelopen is, en op de autobanen, waar veel gereden wordt. Vandaar dat op snelwegen in bosrijke streken zoveel zangvogels overreden worden, wanneer het gesneeuwd heeft.

Van deze neiging, steden en dorpen op te zoeken na het vallen van sneeuw kunnen wij, vogelliefhebbers een goed gebruik maken, om onze gevleugelde vrienden door de winter heen te helpen. Door in parken en plantsoenen, maar ook in tuinen en op erven geregeld voeder te verschaffen, behoeden we menige vogel voor de hongerdood. Zo'n voederplaats behoeft eigenlijk alleen maar te bestaan uit een sneeuwvrije plaats. Als we daar wat kaf strooien, lokt dit de zaadetende vogels aan, zodat we ze zo doel-